

В І Д Г У К

офіційного рецензента кандидата педагогічних наук, професора, завідувача кафедри теорії музики та естрадного мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Ткач Марії Михайлівни

на дисертаційну роботу **Ван Ся**

«Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики у процесі вивчення гуманітарних дисциплін»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

за спеціальністю – 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. В умовах глобалізаційних трансформацій XXI століття, посилення міжкультурної взаємодії, переосмислення ролі культури як чинника суспільної стійкості й гуманітарної безпеки, система вищої педагогічної освіти потребує оновлення концептуальних підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів мистецького спрямування. Реалії сучасності переконливо засвідчують, що підготовка майбутнього вчителя музики вже не може обмежуватися засвоєнням суто фахових знань (музично-теоретичних, методичних, виконавських), оскільки професійна діяльність такого педагога безпосередньо пов'язана з формуванням ціннісних орієнтацій здобувачів освіти, розвитком їхнього культурного світогляду, духовно-моральних установок, комунікативної культури, толерантності та здатності до діалогу культур.

Особливого значення набуває соціокультурна компетентність майбутніх учителів музики як інтегративний складник їхньої професійної готовності діяти в полікультурному середовищі, адекватно інтерпретувати культурні смисли, забезпечувати гуманістичну спрямованість освітнього процесу та реалізовувати культуротворчу місію шкільної мистецької освіти. З огляду на це проблема формування соціокультурної компетентності набуває статусу не лише педагогічної, а й суспільно значущої, оскільки стосується стратегічного завдання — виховання особистості, здатної до співжиття в умовах культурного різноманіття, поваги до національних традицій і відкритості до світового культурного простору.

Суттєвим чинником актуальності заявленої проблематики є те, що ресурсом формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів

музики виступає гуманітарний цикл дисциплін, які забезпечують світоглядну основу професійної діяльності, сприяють усвідомленню взаємозв'язків культури, мистецтва, історії, філософії, етики, соціології та педагогіки. Саме у процесі вивчення гуманітарних дисциплін можливе системне становлення ціннісно-сміслових орієнтацій, розвиток культурної рефлексії, здатності осмислювати соціокультурні контексти педагогічної взаємодії та реалізовувати їх у професійних практиках музичної освіти.

Для України актуальність проблеми посилюється необхідністю модернізації мистецької освіти у контексті євроінтеграції, збереження й утвердження національної культурної ідентичності, розвитку культурної дипломатії та підтримки гуманітарної стійкості суспільства. У цьому сенсі дисертаційна робота Ван Ся є своєчасною, доцільною, затребуваною та перспективною: вона корелюється з сучасними тенденціями розвитку педагогічної науки, відповідає запитам мистецької освіти й спрямована на розв'язання проблеми, що має як теоретичну, так і виразну практичну значущість.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів, сформульованих у дисертації. У дисертації Ван Ся коректно визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, які логічно узгоджуються з обраною темою та відображають її складність і міждисциплінарність. Науковий апарат дослідження є цілісним, а структура роботи відповідає логіці науково-педагогічного пошуку: від концептуально-теоретичного осмислення проблеми — до моделювання педагогічного процесу та експериментальної перевірки ефективності запропонованих підходів.

На різних етапах роботи використано комплекс методів дослідження (теоретичних, емпіричних і статистичних), методологічно та дидактично обґрунтований добір яких забезпечив наукову коректність отриманих результатів. Позитивно оцінюється те, що авторка не зводить теоретичний аналіз до компілятивного опису: наявне критичне осмислення наукових позицій, зіставлення підходів, аргументація авторського бачення сутності соціокультурної компетентності майбутнього вчителя музики.

Окремо слід відзначити ґрунтовність опрацювання понятійно-категоріального апарату. Дисертантка демонструє вміння аналізувати складні міждисциплінарні дефініції, обґрунтовувати зміст компонентів соціокультурної компетентності (аксіологічного, когнітивного, комунікативного, прогностичного), а також пов'язувати їх із реальними завданнями професійної

діяльності вчителя музики. Такий підхід створює надійний теоретичний фундамент для подальших узагальнень і педагогічного моделювання.

Обґрунтованість висновків забезпечено логічною побудовою експериментальної частини дослідження, наявністю діагностичного інструментарію, зіставленням результатів до і після впровадження моделі, аналізом динаміки показників за визначеними критеріями та аргументованою інтерпретацією результатів. Це дає підстави констатувати достатній рівень достовірності, наукової переконливості та практичної перевіреності отриманих даних.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження. Підтримуємо сформульовану в дисертації наукову новизну, що полягає в системному розв'язанні проблеми формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Важливим результатом є теоретичне обґрунтування та розроблення організаційно-педагогічної моделі формування соціокультурної компетентності, яка має структурно-логічну завершеність, характеризується узгодженістю компонентів і може бути реалізована в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Заслуговує на увагу те, що авторка пропонує критеріально-діагностичний інструментарій: визначає критерії, показники та рівні сформованості соціокультурної компетентності, що забезпечує можливість моніторингу результативності підготовки майбутніх учителів музики та дозволяє переводити заявлену проблему в площину вимірюваних педагогічних результатів. Позитивним є також акцент на гуманітарних дисциплінах як на ресурсі ціннісного й світоглядного становлення майбутнього педагога-музиканта, що виводить дослідження за межі вузькопредметного розуміння мистецької підготовки.

Достовірність висновків підтверджується логікою побудови дослідження, комплексним використанням методів, наявністю експериментальної перевірки та аргументованою інтерпретацією результатів діагностики. Наукові положення узгоджуються з метою та завданнями роботи й знаходять підтвердження у результатах дослідно-експериментальної діяльності.

Значення для науки і практики отриманих авторкою результатів. Аналіз результатів дисертації Ван Ся засвідчує їх значення для подальшого розвитку педагогічної науки, зокрема теорії професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, педагогіки вищої школи, культурологічних

засад освіти та компетентнісного підходу в підготовці педагогів. Дисертація збагачує наукові уявлення про соціокультурну компетентність як професійно значущий феномен, уточнює її структуру та зміст у контексті підготовки вчителя музики, поглиблює розуміння ролі гуманітарної складової у формуванні ціннісно-сміслових орієнтацій майбутнього педагога.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що розроблені підходи, організаційно-педагогічна модель, визначені педагогічні умови та методичні орієнтири можуть бути використані для оновлення змісту підготовки майбутніх учителів музики, удосконалення навчально-методичного забезпечення гуманітарних дисциплін, розширення спектра інтерактивних форм навчання (тренінгів, дискусій, проєктної діяльності, творчих завдань, рефлексивних практик), спрямованих на розвиток соціокультурної компетентності.

Матеріали дисертації можуть бути впроваджені у діяльність закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку вчителів музичного мистецтва, у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, а також у процесі самоосвіти викладачів. Висновки та розробки дисертантки можуть бути рекомендовані здобувачам освіти під час виконання курсових і магістерських робіт, а також для підготовки методичних рекомендацій із проблематики соціокультурної компетентності та гуманітаризації мистецької освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Детальне ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави стверджувати, що підхід здобувачки до наукової роботи вирізняється фундаментальністю та ґрунтовністю, у межах якої інтегровані педагогічні, культурологічні та гуманітарні аспекти проблеми. Дисертація структурована відповідно до логіки дослідження й охоплює основні етапи наукового пошуку: теоретичне обґрунтування, педагогічне моделювання та експериментальну перевірку.

У першому розділі подано розгорнутий аналіз теоретичних засад формування соціокультурної компетентності, уточнено понятійний апарат, обґрунтовано міждисциплінарну природу проблеми, що дозволяє розглядати соціокультурну компетентність як інтегративне особистісне утворення з виразним ціннісно-смісловим ядром.

Другий розділ присвячено визначенню педагогічних умов, методів, форм і засобів формування соціокультурної компетентності під час вивчення гуманітарних дисциплін, а також розробленню організаційно-педагогічної моделі. Позитивною рисою є системність представлення моделі як сукупності

взаємопов'язаних компонентів і механізмів реалізації, що забезпечують цілеспрямоване формування заявленої компетентності.

Третій розділ відзначається логічністю організації дослідно-експериментальної роботи та переконливістю аналізу результатів. Авторка демонструє динаміку рівнів сформованості соціокультурної компетентності, характеризує зміни за критеріями, узагальнює результати й формулює висновки, що відображають основні здобутки проведеного дослідження. Додатки мають інформативний характер, доповнюють і конкретизують теоретичні положення та експериментальні результати, підсилюючи завершеність роботи.

Загалом мета дослідження досягнута, завдання реалізовані, результати мають наукову новизну й практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ван Ся, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження і побажання, що мають дискусійний характер і спрямовані на підсилення наукової аргументації та прикладної значущості роботи.

1. У теоретичному розділі було б доцільно чіткіше розмежувати поняття, близькі за змістом до соціокультурної компетентності (культурна компетентність, соціальна компетентність, міжкультурна компетентність), конкретизувавши межі їх застосування саме у професійній підготовці майбутнього вчителя музики. Це підвищило б термінологічну точність і посилило логіку концептуальних узагальнень.

2. У частині, присвяченій діагностиці, корисним було б подати більш докладний опис процедур застосування окремих методів оцінювання компонентів соціокультурної компетентності та приклади типових діагностичних завдань. Це посилило б прикладний характер роботи та сприяло б легшій імплементації результатів в інших ЗВО.

3. У межах формувального етапу експерименту доцільним могло б бути більш розгорнуте висвітлення типових труднощів, що виникали під час реалізації моделі, та способів їх подолання (організаційних, мотиваційних, змістових). Такі уточнення підвищили б практичну цінність рекомендацій для викладачів гуманітарного циклу дисциплін.

Водночас зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та не знижують його наукової новизни, теоретичної й практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На підставі аналізу поданої роботи можемо твердити, що дисертація Ван Ся «Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» є кваліфікаційною науковою працею, завершеною, самостійно виконаною і заслуговує на позитивну оцінку. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії музики та естрадного мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

